

ЗДРАВКО ВЕЛИМИРОВИЋ

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

У првом дијелу подсјетићемо се на развој и умјетничка достигнућа филмских стваралаца из Црне Горе, на значајан допринос који су они дали укупној југословенској филмској култури. Ми ћемо се, овим поводом, осврнути на 50-годишњи ход и раст једне филмске епохе, коју је створила група црногорских синеаста. Осврнићемо се на поетику те епохе, на ранији начин мишљења и пјевања, на начине доживљавања свијета и вијека, у коме су, заједно са колегама из других република бивше СФРЈ, црногорски ствараоци знаковито и презентно учествовали.

Рецимо, макар и са мало сентимента, да је филм у нас настајао у доба када су "куће биле мале а људи се трудили да буду велики". Почев од личног морала, па даље... Протрчало се током протеклих времена и кроз племениту наиву и саплитало се кроз "учења на грешкама", кроз врлудава експериментисања власти према филму и кинематографији у цјелини, - кроз тзв. "слободне статусе" филмских радника, због којих су ови и изгубили трајну економску заштиту а понекад остајали и без правне сигурности. Тај статус филмског ствараоца - без плате - до данас, познати црногорски сниматељ Стево Лепетић назвао је још 1951. године *"јуха на ѿирун"* - *ишио зайраво значи виљушком јесѿи суѿу*.

Црногорски синеаст, више него неки други, истрпио је и посљедице "демонтаже" Централног фонда, из кога се до тада алиментирала филмска производња у Југославији. Веће републике су се ослањале на своје знатно бројније биоскопе, а црногорска "се охладила" на својих 28!

Претрпио је још и два безумна рушења својих успјешних предузећа, "Ловћен филма" и "Филмског студија - Титоград", а све због

неодговорних политикантских манипулација ондашњих власти. Када се буду чули аналитички искази колега референата о црногорским синеастима и црногорском филму у цјелини, видјеће се јасно да је пређен частан, успјешан, али и веома драматичан пут, на коме су врло ријетки они који су прошли без огреботина.

Ово је, дакле, свечани и ваљда један од посљедњих сусрета са људима и дјелима тога старога, доброга свијета, над којим се гаси свијетло. У међувремену, долазе "неки нови клинци", који носе нови сензибилитет и норме понашања. Ваљда иду правим путем ...

Поред меморијалног а потом и аналитичког прегледа 50-годишњих збивања и достигнућа у црногорском филмском стваралаштву биће свакако занимљив *закључни нагласак* о потреби обнове филмске производње у Црној Гори. Уосталом, то су захтјеви који се односе и на остале филмске центре у нас. Организована кинематографија и конзистентна културна политика, императиви су времена и друштва које је, ваљда, свјесно културне и умјетничке мисије филма, тог моћног и опојног медија, у развоју солидне младости, коју ваља одговорно припремити за изазове новог вијека и миленијума.